

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2022-83

Den 19. januar 2022

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 24. januar 2022 - supplerende samlenotat

3. Sikkerhedssituationen i Østeuropa

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af sikkerhedssituationen i Østeuropa i lyset af den russiske troppeopbygning i og omkring Ukraine. I den forbindelse vil der forventeligt blive udvekslet synspunkter om, hvordan EU bedst muligt kan spille en rolle i de diplomatiske spor, ligesom sanktionssporet vil stå centralt. Det er endvidere forventningen, at der vil blive vedtaget rådskonklusioner.

2. Baggrund

Rusland har siden midt oktober 2021 opstillet omfattende militære kapaciteter tæt ved grænsen til Ukraine og på den ulovligt annekterede Krim-halvø. Rusland har i december 2021 offentligt fremlagt en række vidtgående krav om sikkerhedsgarantier fra henholdsvis USA og NATO. Ruslands forslag indeholder flere elementer, der i praksis vil betyde en begrænsning af USA's sikkerhedspolitiske engagement i Europa og de facto tilbagerulle den sikkerhedsorden, som Rusland selv var med til at etablere efter den kolde krigs afslutning.

EU's højtstående repræsentant, Josep Borrell, rejste til Ukraine den 4.-6. januar d.å. Under besøget genbekræftede Borrell, at EU fortsat er en stærk partner for Ukraine i denne kritiske tid samt understregede EU's støtte til Ukraines suverænitet og territoriale integritet i lyset af Ruslands militære troppeopbygning på grænsen til Ukraine. Borrell forsikrede også om, at der ikke er nogen sikkerhed i Europa, hvis ikke der er sikkerhed i Ukraine.

I januar måned har der pågået en intens mødeaktivitet på højt niveau med Rusland i både NATO-Rusland Rådet, OSCE-regi og bilateralt med USA. Der er tale om indledningsvise drøftelser for at søge en deeskalering og afsøge grundlaget for potentielle detaljerede egentlige diplomatiske forhandlinger senere hen. Fra amerikansk og europæisk side er det gjort klart, at man ikke vil gå på kompromis med de fundamentale principper for den europæiske sikkerhedsorden, og Rusland er blevet opfordret til at deeskalere situationen og vælge de diplomatiske spor. USA og EU koordinerer tæt om situationen og er i løbende dialog.

Sideløbende med dialogsporet kører også afskrækkelsessporet med sanktioner som kernen. EU har gjort klart, at en ny militær aggression vil have høje politiske og økonomiske omkostninger for Rusland. Der er tæt transatlantisk koordination ift. mulige reaktioner, herunder sanktioner, i tilfælde af en fornyet russisk militær aggression mod Ukraine. Fokus i overvejelserne er bl.a. det finansielle område, hvor man hurtigt kan gennemføre tiltag med klar effekt.

Natten til den 14. januar blev Ukraine ramt af et massivt cyberangreb mod flere af den ukrainske regerings centrale hjemmesider. Som reaktion på cyberangrebet har EU-landene udsendt en fælleserklæring, der udtrykker solidaritet med og støtte til Ukraine og lægger op til øget EU-

ukrainsk cybersamarbejde, ligesom NATO's generalsekretær har fordømt angrebet. Ligeledes er man i EU-kredsen ved at se på muligheder for konkret støtte til videre kapacitetsopbygning af Ukraines cyberforsvar.

3. Formål og indhold

Der forventes en status på den anspændte situation, herunder medlemslandenes perspektiver på Ruslands fortsatte styrkeopbygning i og omkring Ukraine. Håndteringen af de russiske krav om sikkerhedsgarantier ventes at stå centralt, samt behovet for at bakke op om Ukraine og forberedelse af en robust reaktion på fornyet russisk militær aggression.

Det er endvidere forventningen, at der skal vedtages rådskonklusioner på rådsmødet. Rådskonklusionerne har til formål at fordømme den aggressive, russiske adfærd og trusler mod Ukraine og dermed også hele Europas sikkerhed. Derudover forventes rådskonklusionerne at slå fast, at EU fuldt ud forpligter sig til de kerneværdier, som europæisk sikkerhed er bygget på, samt understrege EU's fulde støtte til Ukraine og de massive konsekvenser og alvorlige omkostninger, en yderligere militær aggression mod Ukraine vil få, herunder i form af sanktioner.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er enighed i EU-kredsen om, at en ny russisk militær aggression mod Ukraine vil få store politiske og økonomiske konsekvenser for Rusland. Der er bred erkendelse af, at dette ikke blot omhandler Ukraine, men hele den europæiske sikkerhedsarkitektur og de principper, der ligger til grund for denne.

Der er opbakning til det transatlantiske spor med gensidig koordinering og orientering af USA i bestræbelserne på at søge en deeskalering af situationen. EU skal her spille en central og aktiv rolle i forhold til styrkelse af medlems- og partnerlandes modstandskraft samt i forberedelsen af robuste sanktioner mod Rusland, hvis situationen eskalerer. I forberedelsen af sanktioner lægges der fra medlemslandene generelt vægt på, at disse skal være skalerbare, samt at der sikres en vis byrdedeling mellem landene.

10. Regeringens generelle holdning

Fra dansk side støttes der fuldt ud op om dialogindsatsen i forhold til Rusland, herunder bestræbelserne på at finde en mulig diplomatisk løsning på konflikten, som ikke kompromitterer

grundprincipperne for europæisk sikkerhed, svækker NATO og den amerikanske sikkerhedsgaranti. Der støttes også op om robuste, skalerbare EU-sanktioner i tæt koordination med USA og andre ligesindede partnere, men i højeste grad også i tæt koordinering internt i EU.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.